

Kampen om kvinnohuset

Om splittring som strategi eller eftergift

Gabriella Nilsson

I maj 2005 visades tv-dokumentären *Könskriget* av journalisten Evin Rubar (SVT2 14 och 21/5 2005). Dokumentären presenterades som en granskning av kvinnojourerörelsens politiska inflytande i Sverige. Till bilder av brinnande pentagram framställdes rörelsen som en maktfaktor och dess verksamhet som ytterst kontroversiell och grundad i manshat. *Könskriget* blev inledningen på en omfattande debatt i medierna, där Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks) beskrevs stå för en ”djävulfeminism” (*Svenska Dagbladet* 17/5 2005). Ganska snart kom debatten att handla om pengar och flera debattörer ifrågasatte kvinnojourernas rätt till ekonomiskt stöd (*Svenska Dagbladet* 17/5 2005, *Aftonbladet* 29/5 2005, *Dagens Nyheter* 3/6 2005). Följden blev att några kommuner frös bidragen till de lokala jourerna. För att inte själva drabbas av indraget stöd, eller förknippas med manshat, valde ett stort antal jourer att lämna Roks för den mindre organisationen Sveriges kvinnojourers riksorganisation (SKR). Splittring av det här slaget var emellertid ingenting nytt inom kvinnojourerörelsen. Redan tio år tidigare ledde en långvarig debatt om feminism, separatism och manshat till att några lokala jourer bröt sig ur Roks och bildade SKR 1996. Organisationerna kom därefter att representera två skilda sätt att se på mäns våld mot kvinnor: våldet som ett könspolitiskt problem eller som ett socialt fenomen (Nilsson 2009).

De flesta är överens om att kvinnojourerna gör en viktig samhällsinsats. Många kommu-

ner saknar andra alternativ för omsorgen om våldsutsatta kvinnor än jourernas ideella engagemang (Holmberg & Bender 2003, SOU 2004:121). Om socialsekreterare skulle utföra det arbete kvinnojourerna lägger ner ideellt skulle det enligt en beräkning som gjordes 1990 kosta kommunerna 50 miljoner kronor per år (SoS-rapport 1990:38:3). Ändå tvivlar många jourkvinnor på den egna verksamhetens legitimitet (Nilsson 2009). Det finns en stark rädsla för att utmana och provocera, vilket även beskrivs som ett generellt problem vid kvinnors organisering (Lindgren 1996, Wendt Höjer 2002, Eduards 2002, Holmberg 2003, Törnqvist 2006, Wahl 1996, Wahl m.fl. 2001). Det upplevs som illojalt mot män att driva kvinnofrågor även av de engagerade kvinnorna själva. Av den anledningen fjärrar sig kvinnor vanligen självmant från varandra (Holmberg 2003:108f).

Den lätthet med vilken kvinnojourerörelsen splittrades 1996 och 2005 efter kritik i massmedierna kan förklaras av jourkvinnornas tvivel och rädsla för att avvika. Beredskapen för splittring skulle emellertid även kunna förklaras med ideologiska motsättningar inom rörelsen eller som strategiska val i förhållande till bidragsgivarna. Det förefaller hur som helst finnas en sprickbildning inbyggd i rörelsen. I den här artikeln undersöker jag denna sprickbildning i ett historiskt perspektiv genom att studera bildandet av Stockholms första kvinnohus vid slutet av 1970-talet.

Ett kvinnohus i Stockholm

Under hösten 1976 möttes ett antal kvinnoorganisationer för att diskutera bildandet av Stockholms första kvinnohus.¹ Initiativet kom från föreningen Lesbisk Front och bakgrunden var ett ökat intresse för kvinnor som brottsoffer från mitten av 1970-talet (Nilsson 2009, jfr Tham 2001:28).² Kvinnomisshandel hade tidigare varit en ickefråga i Sverige, men efterhand som våldsutsatta kvinnor började dela med sig av sina erfarenheter ”vällde informationen fram” (Önfelt 1991:10). Ett incitament för bildandet av ett kvinnohus var därför något så konkret som behovet av en mötesplats där kvinnor kunde tala med varandra. Huset i Stockholm var tänkt att erbjuda akut hjälp åt kvinnor i nödsituationer samtidigt som det skulle vara ett allaktivitetshus för kvinn rörelsen. Det var i denna kombinerade verksamhet som den politiska sprängkraften ansågs ligga (*Kvinnobulletinen* nr 2 1979c). Målet var att få kommunen att bidra ekonomiskt till hyreskostnaden. Samarbetet inom den s.k. Kvinnohusgruppen formaliserades 1977 av kvinnor från Lesbisk Front, Grupp 8, Svenska kvinnors vänsterförbund, Invandrar-

kvinnornas förening och Socialdemokratiska kvinnoförbundet (Eduards 2002:86).

En planeringsgrupp, framförallt bestående av representanter från Socialdemokratiska kvinnoförbundet under ledning av Gunilla Rudling, skötte arbetet mot kommunen. I mötet med kommunalpolitikerna framhölls hjälpverksamheten på bekostnad av de kvinnopolitiska målen eftersom planeringsgruppen ”tyckte sig förstå att kommunen var mindre intresserad av att stödja enskilda organisationer med lokaler än att bidra till att hjälpa kvinnor som blivit utsatta för våld” (Önfelt 1991:16). Valet att betona den ena sidan av den tänkta verksamheten framstår av citatet att döma som i första hand strategiskt. Det var ett sätt att få ekonomiskt stöd för projektet. Men när en rörelses politiska vision översätts till förhandlingsbara objekt leder det lätt till intern debatt och kritik (Eyerman och Jamison 2005:105, se Törnqvist 2006, Nilsson 2009). Arbetet hade redan från början präglats av oenighet kring hur stor plats hjälparbetet skulle få lov att ta i förhållande till det kvinnopolitiska engagemanget. I takt med att Kvinnohusgruppen kom allt när-

I december 1978 bröt sig några kvinnor ut ur Kvinnohusgruppen och bildade egna föreningen Alla Kvinnors Hus. Föreningen fick genast stöd från det socialdemokratiska socialborgarrådet Mats Hulth. Kvinnohusgruppen betraktade utbrytningen som ett svek. Foto: Ur *Kvinnobulletinen* nr 2/1979.

Kvinnohusgruppen ansåg att Alla Kvinnors Hus kidnappat det projekt som kvinnorörelsen samlat in pengar till under flera år, bland annat genom en stor kvinnokulturfestival i Rålambshovsparken i Stockholm under sommaren 1978. Foto: Ur *Kvinnobulletinen* nr 1/1979.

mare ett verkligt kvinnohus blev konflikten om verksamhetens inriktning än mer påtaglig (Eduards 2002:86). En konkret skillnad bestod i synen på hur hjälpverksamheten skulle organiseras – som en telefonjour eller i form av ett säkert boende med sängplatser. I arbetet mot kommunalpolitikerna ställdes saken på sin spets: Vad var viktigast, tillgången till det fysiska huset eller den bakomliggande kvinnopolitiska visionen?

Under hösten 1978 höll Kvinnohusgruppen återkommande interna möten, men enighet kring hur arbetet skulle fortskrida kunde inte uppnås. De socialdemokratiska kvinnorna i planeringsgruppen blev alltmer besvikna över att deras arbete gentemot kommunpolitikerna gått i stå. De pressades dessutom tidsmässigt av att en annan organisation omtalades som potentiell hyresgäst i det hus på Svartensgatan 3 som förhandlingarna med kommunen kommit att handla om (Önfelt 1991:14ff). I december 1978 bröt sig planeringsgruppen med Gunilla Rudling i spetsen ut ur Kvinnohusgruppen och bildade föreningen Alla Kvinnors Hus, med huvudsakligt fokus på den sociala hjälpverksamheten och siktet fortsatt inställt på huset på Svartensgatan 3.

Föreningen fick genast stöd från det socialdemokratiska socialborgarrådet i Stockholm, Mats Hulth, och planerna kunde fortskrida som tänkt. ”Det är kvinnorna i den nya föreningen Alla Kvinnors Hus som vi jobbat med hela tiden och det ska vi fortsätta med”, berättade Hulth för *Dagens Nyheter* (21/12 1978). Den ursprungliga gruppen höll inte med utan menade att den nya föreningen hade kidnappat det projekt som kvinnorörelsen samlat in pengar till under flera år, bland annat genom en stor kvinnokulturfestival i Rålambshovsparken i Stockholm sommaren 1978. Arbetet för ett kvinnohus i Stockholm kom härefter att föras i konkurrens mellan två organisationer – Kvinnohusgruppen och Alla Kvinnors Hus.

I den här artikeln behandlas turerna inför bildandet av Stockholms första kvinnohus så som de omskrevs och debatterades i olika texter. Det empiriska materialet utgörs huvudsakligen av artiklar i dagstidningar och i Grupp 8:s tidskrift *Kvinnobulletinen* samt av den minnesbild som en av de aktiva, Cecilia Önfelt, tecknar i sin bok *Vardagens hjältinnor. 10 år på Alla kvinnors hus* (1991). Syftet är att undersöka hur splittringen av Kvinnohus-

gruppen beskrevs och tolkades av de engagerade kvinnorna samt varför den framställdes på det sätt den gjorde. En central fråga är hur förhållandet mellan strategi och eftergift ska förstås vid ideellt arbete. Anpassning till de politiska spelreglerna kan göras av strategiska skäl för att få till stånd en förändring, men är en sådan förändring alltid positiv eller kan den, som eftergift betraktad, ha negativ inverkan på längre sikt? Jag är även intresserad av om kampen om kvinnohuset kan bidra till förståelsen av den splittring kvinnojourserörelsen drabbats av på senare år.

Strategi eller eftergift?

Varken Kvinnohusgruppen eller Alla Kvinnors Hus ansåg att en splittring egentligen varit nödvändig (*Dagens Nyheter* 21/12 1978, *Kvinnobulletinen* nr 1 1979a). Konflikten hade kunnat lösas om inte ”den lockande munsbiten, själva huset, hade funnits” (Åsa Britasdotter i Önfelt 1991:20). Alla Kvinnors Hus handlande kan därför tolkas pragmatiskt. Huset riskerade att gå till en annan organisation om inte kvinnorna snabbt kunde enas om en verksamhet som tilltalade kommunen. Agerandet efter utbrytningen, såsom valet av organisationsform, antyder en medvetenhet om det strategiskt riktiga för att få kommunen att bekosta huset.

En viktig princip inom kvinnorörelsen hade sedan tidigt 1970-tal varit att undvika vad som ansågs vara en traditionellt manlig, hierarkisk organisationsform, av rädsla för att denna skulle ta udden av kvinnokampen (Bolin 1984:126f). I stället för att bilda föreningar med styrelse och stadgar pågick arbetet i självständiga basgrupper och genom stormöten (Schmitz 2007). Även Kvinnohusgruppen tillämpade denna modell innan splittringen.

Eftersom vi motarbetar den patriarkaliska uppdelningen i ansvariga och oansvariga, ledare och förledda så kommer vi inte att arbeta efter en traditionell parti- eller föreningsmodell. Inga experter eller institutioner får styra oss. Vi använder kvinnorörelsens basdemokratiska,

ohierarkiska former, dvs vi träffas, arbetar och stöder varandra i basgrupper där varje kvinna är viktig. Gemensamma beslut fattas på stormöten (*Kvinnobulletinen* nr 1 1979a).

Planeringsgruppen upplevde emellertid den alternativa organisationsformen som genant i arbetet mot kommunpolitikerna.

Vi höll oss fortfarande till stormötesprincipen så förhandlingarna med staden var kolossalt tungrodda. Där satt vi och hade inga klara mandat att bestämma någonting. Det var verkligen pinsamt. Staden hade samlat ihop folk och satt till arbetstid och vi kom ingen vart (Önfelt 1991:12).

Enligt citatet förefaller anledningen till att förhandlingarna dragit ut på tiden ha varit att Kvinnohusgruppens organisationsform inte passade det kommunalpolitiska arbetssättet. Formuleringen att gruppen *fortfarande* höll sig till stormötesprincipen antyder att Önfelt upplevde den som förlegad. Mats Hulth påpekade i en intervju med *Kvinnobulletinen* att han gång på gång upplyst kvinnorna om hur de bäst borde agera i förhandlingarna (nr 2 1979b). Det första Alla Kvinnors Hus gjorde efter utbrytningen var därför att följa Hulths råd och bilda en förening ”under traditionella former, med stadgar, målsättning, styrelse och medlemsavgift” (Önfelt 1991:17). Förändringen kan tolkas som en medveten strategi för att stärka den egna förhandlingspositionen. Kommunen välkomnade förändringen: kommunfullmäktiges ledamot Elisabet Söderström berättade att de blev ”jättelyckliga” när Alla Kvinnors Hus bildades med en organisationsstruktur som politikerna förstod sig på (Önfelt 1991:19).

Arbetet för ett kvinnohus i Stockholm kan med hjälp av sociologen Pierre Bourdieus teoribildning betraktas som en kamp på det kommunalpolitiska fältet. Ett fält är hos Bourdieu ett sammanhang där en avgränsad grupp människor ingår eller vill ingå och därför strider om de tillgångar – det kapital – som är

giltiga på just detta fält (Bourdieu 1991:49, jfr Broady 1991:266f). Fältet konstitueras framförallt av en allestädes närvarande kamp där styrkeförhållandet mellan dem som har makten och dem som utmanar den står på spel (Bourdieu 1991:131). I det här fallet utgjordes kampen av kvinnorörelsens strävan efter att vinna legitimitet för åsikten att ett kvinnohus behövdes och att det borde vara en kommunal angelägenhet. Det var mer konkret en kamp på det kommunalpolitiska fältet för att få kommunen att bekosta kvinnohuset. Samtidigt är det möjligt att se den oenighet som uppstod mellan de båda grupperna som en ideologisk kamp på ett kvinnorörelsefält. Bourdieu påpekar att fält både är autonoma – centrerade kring specifika värden som enbart gäller det egna fältet – och heteronoma i bemärkelsen avhängiga andra fält (Bourdieu 2005:33f). Inte sällan utgör medierna ett sammanhang som andra fält är beroende av för den interna kampen (jfr Nilsson 2009). Den ideologiska kampen på kvinnorörelsefältet var i det här fallet avhängigt spelreglerna på det kommunalpolitiska fältet eftersom det var där den konkreta husfrågan förhandlades. Den grupp som fick tillgång till huset skulle komma att fastställa den ideologiska utgångspunkten för kvinnojoursverksamheten i Stockholm.

En av de mer subtila beståndsdelarna i kampen på ett fält är enligt Bourdieu att de som dominerar fältet utnyttjar motsättningar bland de dominerade om vilken kamp som ska föras och med vilka medel (Bourdieu 1991:280f). Oenigheten på kvinnorörelsefältet gjorde att kommunen kunde spela ut de båda grupperna mot varandra och därmed ställa krav på anpassning till fältets spelregler i utbyte mot huset. Alla Kvinnors Hus nya organisationsform var, enligt Kvinnohusgruppen, en eftergift som rimmade illa med kvinnorörelsens ideal (*Kvinnobulletinen* nr 1 1979b).

Organisationsförändringen framstår som en riktig taktik för att få tillgång till det konkreta huset på Svartensgatan 3. Den frivilliga

Den 20 januari 1979 fattade kommunen det formella beslutet att ge huset på Svartensgatan 3 till föreningen Alla Kvinnors Hus. Kvinnohusgruppen demonstrerade utanför Stadshuset i Stockholm och menade att de blivit överkörda. Foto: Ur *Kvinnobulletinen* nr 2/1979.

anpassningen säger emellertid även någonting om tilltron till de egna kravens relevans och legitimitet. I Önfelts minnesbild ovan framstår det som om kommunpolitikerna upplevdes ha gjort en uppoffring när de lyssnade till kvinnornas önskemål. Det blev pinsamt när de tvingades lyssna längre än nödvändigt. För

att anspråken skulle kännas legitima av de aktiva kvinnorna själva fick samarbetet med politikerna inte vara tungrovt när kommunen samlat ihop folk och avsatt arbetstid. Inom svensk kvinnopolitik har svårigheten att legitimeras kvinnofrågorna internt varit ett återkommande problem (Nilsson 2009, jfr Elman 1996). Statsvetaren Maud Eduards beskriver att kvinnors kollektiva handlande förväntas ske i samverkan med män, även i de fall där deras krav står i strid med mäns intressen. Kvinnor som organiserar sig utan män bryter mot centrala kulturella normer om harmoni mellan könen och omtalas som avvikande och odemokratiska i förhållande till *vanliga* demokratiska kvinnor som söker samarbete med män inom den etablerade politikens ramar (Eduards 2002:153ff). Organisationsförändringen blir mot bakgrund av detta även en anpassning till den kulturella normen för kön; ett sätt att göra en icke-avvikande kvinnlighet.

Alla Kvinnors Hus anpassning till den demokratiska ordningen blir tydlig i mediernas rapportering om splittringen. Det normala och demokratiska i deras utbrytning förstärktes retoriskt genom att Kvinnohusgruppens stormöten framställdes som odemokratiska. Gunilla Rudling beskrev ett av de möten som föregick splittringen:

Det var en otäck stämning från början. De [representanter från Grupp 8 och Lesbiskt front] agerade med handklappning, stampningar, buanden och rop om att de var den verkliga kvinnorörelsen. Många av oss [från Socialdemokratiska kvinnoförbundet] gick hem. Några veckor senare hölls ytterligare ett möte och nu var sympatisörerna till Grupp 8 och Lesbisk front ännu fler och ännu högljuddare och mötet slutade lika stormigt som tidigare. Vi ger fan i verksamhetsberättelsen, vi är ingen byråkrati, vi kvinnor jobbar inte som männen, ropades under mötet (*Dagens Nyheter* 20/12 1978).

Utifrån mediernas perspektiv innebar splittringen en möjlighet att skapa nyhetsvärde. En nyhet är enligt mediologiken sådant som pas-

sar mediernas format, arbetssätt, normer och behov av uppmärksamhet. Hit hör företeelser som kan tillspetsas, förenklas, polariseras, personifieras och stereotypiseras (Strömbäck 2000:157f, jfr Nilsson 2009). Det är därför inte förvånande att *Dagens Nyheter* framhöll konflikten mellan de båda organisationerna och de kvinnor som representerade dem. Det låg i tidningens intresse att, på samma sätt som kommunen, spela ut grupperna mot varandra. *Kvinnobulletinens* Ingrid Primander summerade i efterhand sina upplevelser och menade att det inte rådte några tvivel om att massmedierna spelat en väsentlig roll: ”Jag tror att det sätt som kampen om kvinnohuset kom att utveckla sig i massmedia säger något väsentligt om förhållandet mellan massmedia och den feministiska rörelsen” (*Kvinnobulletinen* nr 2 1981). Kampen på kvinnorörelsefältet var avhängigt det journalistiska fältets spelregler. Samtidigt fungerade medierna som ett verktyg i Alla Kvinnors Hus-arbetet mot kommunen. Rudlings beskrivning av stormötet och den journalistiska dramaturgin samverkade i tecknandet av normalt och onormalt, demokratiskt och odemokratiskt, kvinnligt och okvinnligt. Kvinnohusets alternativa organisationsform framställdes som någonting hotfullt. Representanter från Grupp 8 och Lesbisk Front beskrevs bedriva ”omstörtande verksamhet” (*Dagens Nyheter* 20/12 1978) när de stampade, buade, ropade och svor och inte ville samarbeta med männen.

Det är enligt organisationsforskaren Anna Wahl m.fl. en vanlig taktik att använda feminismen som motpol, som någonting extremt och negativt, i förhållande till vilken andra ståndpunkter framstår som mer normala. För att kvinnlig organisering ska upplevas som legitim måste den vara balanserad, kontrollerad och oklanderlig (Wahl m.fl. 2008:93ff). De socialdemokratiska kvinnorna hade enligt citatet ovan agerat balanserat. De hade hellre gått hem när stämningen blev för hätsk än stannat kvar och blivit en del av den oordning

som uppstod. Kvinnorna från Grupp 8 och Lesbisk Front framställdes som motsatsen till det balanserade. De beskrevs som otäcka, avvikande och okvinnliga, vilket minskade deras legitimitet som aktörer på det kommunalpolitiska fältet. Det avvikande förstärktes ytterligare av mediernas ställningstagande för kvinnorna i Alla Kvinnors Hus. I den polariserade massmediebilden av konflikten framstod de som kommunens givna förhandlingspart, inte Kvinnohusgruppen.

Gunilla Rudlings beskrivning av Kvinnohusgruppens stormöten i *Dagens Nyheter* kan tolkas som en medveten heterosocial strategi för att få tillgång till huset (se Lindgren 1996, Holgersson 2003, Wahl m.fl. 2008). Sociologen Gerd Lindgren skriver att då män som grupp har en överordnad position i förhållande till kvinnor är det logiskt att de söker bekräftelse hos andra män – att de identifierar sig homosocialt. Eftersom kvinnor genom sin underordnade position får sin eventuella makt tilldelad av män är det inte konstigt att även de söker bekräftelse hos män hellre än hos andra kvinnor – att de identifierar sig heterosocialt. Att prioritera sina relationer till andra kvinnor vore, menar Lindgren, liktydigt med att inte göra anspråk på makt och inflytande (Lindgren 1996:5). Vägen till kvinnohuset på Svartensgatan 3 gick via Mats Hulth och övriga kommunalpolitiker. Med huset som mål är det därför inte förvånande att kvinnorna i Alla Kvinnors Hus värnade relationen med kommunen snarare än enigheten inom kvinnorörelsen.

Statsvetaren Amy R. Elman har i sin avhandling *Sexual Subordination and State Intervention* (1996) jämfört kvinnopolitisk organisering i Sverige och USA. Hon ser den här formen av anpassning till den offentliga politikens spelregler som kännetecknande för svenska ideella organisationer i allmänhet och kvinnorörelsen i synnerhet. I stället för en självständig och oberoende feministisk rörelse, som i USA, var den svenska kvinnorörelsen antingen integrerad i partipolitiken eller

på annat sätt beroende av densamma. Elmans förklaring till det är bland annat det svenska politiska systemets konsensusökande uppbyggnad (Elman 1996, jfr Johansson 1992). Med Elmans synsätt kan Alla Kvinnors Hus agerande tolkas som en eftergift till följd av en politisk kultur som inte medgav alternativet. En stor del av den kvinnopolitiska kampen i fråga om mäns våld mot kvinnor från mitten av 1970-talet och framåt, och som jag beskriver i min avhandling *Könsmakt eller häxjakt?*, får en förklaring i Elmans jämförelse. Är det något som kännetecknat perioden så är det anpassning och eftergifter (Nilsson 2009). Kopplas detta sedan till Eduards resonemang (se ovan) om hur normen för kvinnligt kön påbjuder samarbete med män inom den etablerade politikens ramar, blir de ideellt organiserade kvinnornas begränsade handlingsmöjligheter ännu tydligare. Jag är däremot inte helt enig med Elman om avsaknaden av en politiskt oberoende feministisk rörelse i Sverige. Kvinnorna i kvinnohusgruppen fortsatte trots allt sitt arbete efter splittringen. De var uttalat kritiska till Alla Kvinnors Hus prioritering och framställde utbrytningen som ett svek (*Dagens Nyheter* 21/12 1978).

I alla lägen förlitar sig Alla Kvinnors hus på kommunen, och dess politiker medan de motarbetar och smutskastar kvinnornas egna, partipolitiskt obundna organisationer (*Kvinnobulletinen* nr 2 1979a).

Alla Kvinnors Hus beskrevs ha gett avkall på den kvinnopolitiska visionen och slukats upp av statsapparaten. Organisationen var med det synsättet inte längre en del av kvinnorörelsen.

Det som en gång var levande och sprängkraftiga idéer hos en grupp i kvinnorörelsen, blir då det förverkligas, en totalt integrerad del av statsapparaten, en del av den övriga sociala servicen, där allt som gjorde det till en angelägenhet för kvinnorörelsen är bortsopat (*Kvinnobulletinen* nr 2 1979c).

Här tog sig Kvinnohusgruppen rätten att definiera vem som tillhörde kvinnorörelsen och

vem som inte gjorde det. Med deras definition uteslöts Alla Kvinnors Hus: vad de ägnade sig åt var inte en angelägenhet för kvinnorörelsen. Citatet förvånar med tanke på hur löst sammansatt rörelsen var. Grupp 8 fungerar ofta synonymt med 1970-talets svenska kvinnorörelse och som en symbol för kvinnokamp i allmänhet, men många forskare menar att den mer bör betraktas som ett nätverk än en organisation (Isaksson 2007:10, jfr Schmitz 2007:25, Ring 2007). Vissa kvinnor var organiserade medan andra bara dök upp vid möten och manifestationer (Wikander 1999:225). En viktig poäng inom Grupp 8 var dessutom det självständiga arbetet i mindre basgrupper där de aktiva kvinnorna själva styrde över verksamhetens inriktning (Nilsson 2009). Nu lät Kvinnohusgruppen i ett öppet brev, undertecknat av ”den samlade kvinnorörelsen”³, politikerna i Stockholm förstå att de inte tänkte nöja sig med ett kvinnohus i Alla Kvinnors Hus regi:

Det förslag ni stöder är inte förankrat i kvinnorörelsen och har inte stöd av de partipolitiskt obundna kvinnoorganisationerna. Kravet på ett kvinnohus i Stockholm kvarstår alltså (*Kvinnobulletinen* nr 2 1979a).

Den starka reaktionen mot utbrytningen kan förklaras med den besvikelse Kvinnohusgruppen måste ha känt. Åsa Britasdotter, en av dem som blev kvar i den ursprungliga gruppen, beskrev det som ett nederlag: ”Vi hade satsat all vår tid och energi under tre år och nu fick vi börja om från början igen” (Önfelt 1991:20). Reaktionerna kan även förstås mot bakgrund av systerskapets centrala betydelse inom kvinnorörelsen. Kvinno solidariteten ansågs vara vägen till förändring och parollen ”systerskap är makt/systerskap ger styrka” var en viktig symbol (Schmitz 2007:72, jfr Gunnarsson Payne 2006). Det var genom att samla kvinnor som grupp, oberoende av politisk färg, och göra enskilda frågor till Kvinnofrågor, som kampen fick politisk sprängkraft. Detta hade kvinnorörelsen erfarit under våldtäktsdebat-

ten 1976 när tretton kvinnoorganisationer gått samman för att förändra samhällets liberala syn på kvinnlig sexualitet och våldtäkt. Ett gemensamt upprop hade då bidragit till att regeringen rev upp Sexualbrottsutredningen, *SOU 1976:9*, och tillsatte en ny. Minnet av framgången i våldtäktsdebatten har sedan dess inte sällan fått inspirera och vägleda det kvinnopolitiska engagemanget i fråga om mäns våld mot kvinnor (Nilsson 2009). Men i stället för att bygga arbetet mot kommunen på enighet och systerskap smutskastade Alla Kvinnors Hus, enligt citatet ovan, sina egna, vilket ansågs kontraproduktivt för båda parter. Genom att uppvisa tecken på splittring riskerade kvinnofrågorna att upplevas som särintressen och därigenom som mindre viktiga av aktörerna på det kommunalpolitiska fältet.

Enighet har historiskt sett emellertid inte varit lätt att uppnå utan eftergifter. Uppropet mot Sexualbrottsutredningen 1976 var skrivet med ”högt i tak” för att kunna omfatta så många kvinnoorganisationer som möjligt (*Kvinnobulletinen* nr 2–3 1976, Nilsson 2009:74). Historikerna Christina Florin, Lena Sommestad och Ulla Wikander konstaterar i inledningen till sin bok *Kvinnor mot kvinnor* att systerskap snarare är en önskedröm än en realitet. Kvinnor tycker helt enkelt ofta ganska olika (1999:7, se Elman 1996). Det var så Mats Hulth tolkade utbrytningen. Han ansåg att partitillhörighet var av större betydelse för kvinnornas åsikter och politiska engagemang än könstillhörighet, tvärt emot vad den vänsterinriktade kvinnorörelsen hävdade under hela 1970-talet (jfr Thorgren 2003, Isaksson 2007):

Jag tror inte alla kvinnor kan enas i ett hus. Det är ju löjligt att tro att bara för att man är kvinnor så skulle man i alla sammanhang bli eniga. Moderattanter och SKP-are har förr eller senare svårt att samarbeta. Det är oundvikligt. Vi kanske behöver flera kvinnohus (*Kvinnobulletinen* nr 2 1979b).

För Hulth var kampen för ett kvinnohus inte en kvinnofråga. Även om ”flera kvinnohus”

vid första anblicken förefaller positivt innebar synsättet att kvinnohusfrågan avpolitiserades.

Feminismen flaggskepp eller hus för mänsklig behandling?

Kampen om kvinnohuset präglades av en oenighet om vilka krav som var rimliga att ställa. Kvinnohusgruppen ville förändra samhället ”i grunden” (*Kvinnobulletinen* nr 1 1979a) och krävde ett ”kvinnocenter för politisk kamp” (*Dagens Nyheter* 20/12 1978). Alla Kvinnors Hus ville ha ett hus där de uttryckligen inte skulle bedriva politisk kamp utan där de kunde ”stötta och ge mänsklig behandling av de kvinnor som har det sämst” (*Dagens Nyheter* 21/3 1979). Här framträder två skilda sätt att förstå och förklara mäns våld mot kvinnor. Den ena positionen ville, med minnet av framgångarna efter våldtäktsdebatten i bagaget, använda våldsutsatta kvinnors erfarenhet som ett verktyg med vilket en långsiktig jämställdhetskamp kunde bedrivas. Central var åsikten att alla former av förtryck hängde samman; att det fanns en likhet mellan upplevelsen av våld och andra uttryck för bristande jämställdhet. Den andra positionen gjorde tvärtom skillnad mellan våldsutsatta kvinnor – de kvinnor som hade det sämst – och andra. Mäns våld mot kvinnor betraktades inte som ett uttryck för bristande jämställdhet, varför det var oproblematiskt att säga sig inte vilja bedriva kvinnopolitisk kamp. Mer konkret bestod skillnaden i en diskrepans mellan dem som såg våldet som ett könspolitiskt samhällsproblem och dem som såg det som ett socialt fenomen (se Nilsson 2009).

Redan före utbrytningen hade de socialdemokratiska kvinnorna i planeringsgruppen insett att det var hjälpverksamheten kommunen var intresserad av, vilket Mats Hulth sedermera öppet deklarerade i sitt ställningstagande för Alla Kvinnors Hus.

Det är ju den sociala verksamheten kommunen är intresserad av och bara den gruppen har klara besked där (*Dagens Nyheter* 21/12 1978).

Nu när splittringen är ett faktum finns det bara en förening som håller fast vid den tidigare rimliga målsättningen: den nya ’Alla Kvinnors Hus’ (*Aftonbladet* 8/1 1979).

Även Siv Lindh, vice ordförande i socialdemokratiska kvinnodistriktet, såg detta som en självklarhet när hon intervjuades i *Kvinnobulletinen*:

Hela anslaget till hyran kommer från socialroteln. Om inte AKH [Alla Kvinnors Hus] hade satsat på jourverksamheten hade det inte blivit något hus alls. En verksamhet som bara inriktar sig på att medvetandegöra kvinnor kan inte kommunen ge pengar till. Det är en politisk realitet (*Kvinnobulletinen* nr 2 1979b).

Den som valde att ägna sig åt den, enligt Hulth, rimliga verksamheten att hjälpa enskilda kvinnor fick kommunens stöd. Den som ville förändra samhället fick det inte. Så ansågs den politiska realiteten se ut. Skulle kvinnorörelsen ställa krav fick det ske i enlighet med det kommunalpolitiska fältets spelregler. Socialroteln betalade för social verksamhet, allt annat var orimligt. Kvinnohusgruppen höll inte med utan menade att kraven skulle läggas på en högre nivå.

Självklart måste både kvinnohus och kriscenter inrikta sig på att medvetandegöra kvinnor. Att kräva kommunen på hyran och nödvändiga löner för dessa två slags hus är inga ’lyxprivilegier’. Det är inte vi som är skyldiga manssamhället något, utan det är manssamhället som står i skuld till oss (*Kvinnobulletinen* nr 2 1979b).

Bourdieu använder begreppet kravsystemets struktur för att beskriva en intern uppfattning om vilka förändringar som är möjliga att uppnå, till vilken de dominerade på ett fält självmant begränsar sin kamp. Han talar om tre nivåer av mer eller mindre begränsade krav. Överst krav som man inte ens kommer på tanken att ställa. Däremellan krav som anses orimliga och därför dömda att misslyckas. Först på den lägsta nivån återfinns de krav som upplevs legitima (Bourdieu 1991:280f). Alla Kvinnors Hus planerade verksamhet inne-

bar att kraven stannade på den lägsta nivån, medan kvinnorna i Kvinnohusgruppen ville ställa högre krav. För dem var en långsiktig samhällsförändring inte ett orimligt mål. Att nöja sig med mindre var en eftergift som enbart underlättade för män att slippa ha dåligt samvete (*Kvinnobulletinen* nr 2 1979d).

Alla Kvinnors Hus valde emellertid att anpassa sig till vad både de och politikerna uppfattade som en realitet på det kommunalpolitiska fältet. Den retorik de använde för att beskriva sina motståndare i kommunikationen med medierna kan betraktas som en strategisk del i denna anpassning. I sina uttalanden framhöll de, liksom kommunen, det orimliga i Kvinnohusgruppens krav. Deras kamp för samhällsförändring framställdes som självisk och okvinnlig. Enligt Rudling ville Kvinnohusgruppen ha "egna lokaler i huset på bekostnad av den sociala hjälpverksamheten" (*Dagens Nyheter* 20/12 1978). De satte "sina sekteristiska politiska syften före allt annat, till och med före de misshandlade kvinnornas akuta behov" (*Aftonbladet* 8/1 1979). Genom kopplingen till sekterism framstod kraven som ett hot mot den demokratiska ordningen (jfr Eduards 2002:153ff).

Utöver den strategiska förklaringen kan agerandet ha att göra med människors behov av bekräftelse. Wahl m.fl. beskriver, på samma sätt som Lindgren ovan, att kvinnor söker bekräftelse från män genom att utföra olika lojalitetshandlingar. En sådan handling är att uttryckligen försvara den rådande ordningen, vilket är kvinnors sätt att ta ansvar för situationen, lugna ner och osynliggöra möjliga konflikter mellan könen. Anledningen är att män inte ska känna sig utpekade eller anklagade oavsett om någon signalerat obehag eller inte (Wahl m.fl. 2008:87f., jfr Holmberg 2003:54). På ett liknande sätt skulle kampen för ett kvinnohus ske utan handlingar som kunde väcka obehag, metoder som kunde uppfattas som ojusta och krav som ansågs illegitima. Arbetet mot kvinnomisshandeln skulle utföras utan att

män som grupp utpekades eller anklagades. Kvinnohusgruppen var kritisk till retoriken och menade att Alla Kvinnors Hus manipulerats av kommunpolitikerna till att avpolitiserat frågan om kvinnomisshandel.

Det är den klassiska bluffen: sedan urminnes tider har kvinnor lurats att tro att det är någon annan grupp det är synd om (negrer, vietnameser, barn, djur ... och män). Varför? Jo, för att den potentiella (revolutionära!) vrede alla kvinnor känner inför sin situation, skulle, om den släpptes loss, kunna användas för att i grunden förändra det här samhället. Därför försöker man kanalisera in den på ofarliga banor: du är inte förtryckt så länge det finns de som är det ännu mer, ända in på skinnet! (*Kvinnobulletinen* nr 1 1979c).

Den främsta kritiken handlade om att kvinnorna på Alla Kvinnors Hus erbjöd sig att gratis utföra ett arbete som de menade egentligen var samhällets ansvar. *Kvinnobulletinen* skrev att välgörenhetstanker säkert hade haft sina goda sidor på 1800-talet men att det var reaktionärt att kräva att kvinnor skulle vårda gratis sedan sjuksköterskor fått sitt arbete erkänt som ett yrke för vilket de kunde kräva betalning (*Kvinnobulletinen* nr 2 1979a). Eftergifterna ansågs kontraproduktiva. Eduards forskning bekräftar Kvinnohusgruppens farhågor och hon påpekar att den som anpassar sig efter de demokratiska spelreglerna aldrig kan få mer än vad politiker och tjänstemän definierar som rimligt (Eduards 2002:82). Ett kriterium för att få ekonomiskt stöd för kvinnojoursverksamhet var under hela 1980-talet att jouren bedrev behandling, vård och omsorg. Först efter att socialutskottet 1990 slagit fast att detta var kvinnojourernas huvudsakliga verksamhet permanentades bidragen (Wendt Höjer 2002:104). Inger Segelström, som var vice ordförande i Alla Kvinnors Hus, värdade sig mot Kvinnohusgruppens kritik att de skulle ha avpolitiserat frågan.

Jag vet inte vad de menar med kvinnokamp [...] Jag anser att alla kvinnor som arbetar för att förbättra kvin-

nors villkor för en kvinnokamp. Den kampen för man i sitt vardagsliv, hemma och på arbetsplatsen (*Dagens Nyheter* 21/3 1979).

Här flyttades den legitima kvinnokampen från den offentliga politikens fält till vardagslivets. Mot bakgrund av hur länge kvinnorörelsen kämpat för det motsatta – att göra det privata politiskt – är det inte förvånande att agerandet provocerade. Frivillig anpassning till fältets spelregler, vanligen framställd som en medveten strategi för att få till stånd en förändring, är emellertid ett återkommande inslag i kampen mot mäns våld mot kvinnor i Sverige från mitten av 1970-talet och fram till idag. Kvinnopolitiskt orienterade forskare, politiker och aktivister har gång på gång gjort eftergifter för att vinna vetenskaplig legitimitet eller få igenom ett reformförslag i riksdagen (Nilsson 2009). Enligt Elman är förklaringen till det avsaknaden av andra möjligheter till ekonomiskt stöd för ideella organisationer än offentligt sanktionerade bidrag från stat eller kommun (Elman 1996). På lång sikt innebär anpassningen till de spelregler som gäller för ett visst fält en acceptans av dominansförhållandets existens, vilket bidrar till att reproducera samhället, inte förändra det. Men på kort sikt framstår den som en framgångsrik strategi: Den 20 mars 1979 fattade kommunen det formella beslutet att ge huset på Svartensgatan 3 till föreningen Alla Kvinnors Hus och den 8 mars 1981 invigdes huset med pompa och ståt.

Beredskap för splittring?

Kvinnohusgruppen fortsatte sitt arbete och startade en egen telefonjour på Snickarbacken redan i januari 1980. Det innebar att den ideologiska utgångspunkten för jourverksamheten i Stockholm inte helt kom att definieras av Alla Kvinnors Hus utan även fortsättningsvis följde två alternativa spår. Så småningom började de båda kvinnohusen samarbeta och meningsskiljaktigheterna från splittringen tonades ner. Inför bildandet av kvinnojourernas

centralorganisation Roks 1984 var de aktiva kvinnorna emellertid rädda att de ”grundläggande ideologiska motsättningar” som splittrat Kvinnohusgruppen skulle byggas in i organisationen (Bolin 1984:150). Initiativet till en riksorganisation hade kommit från Kvinnohusgruppens jour på Snickarbacken och deras uttalat feministiska perspektiv kom att dominera centralt (Roks 1994:13). Trots att Alla Kvinnors Hus vunnit kampen om kvinnohuset var det inte deras perspektiv som kom att dominera kvinnorörelsefältet. Men en diskrepans i synen på mäns våld mot kvinnor fanns kvar, både mellan och inom jourerna (Birgit Bladh i Önfelt 1991:46).

Alla Kvinnors Hus och Kvinnojourerna på Snickarbacken kom båda två att tillhöra Roks men deras skilda positioner i förhållande till den egna verksamhetens inriktning, som präglade kampen om kvinnohuset, fanns representerade bland medlemsjourerna. Roks blev successivt en uttalat feministisk organisation, men ordet feminism skrevs först efter stort motstånd in i stadgarna 1992. En av de tidiga centralgestalterna inom Roks, Elsa Bolin, var bekymrad över att så många kvinnojourers fokus var riktat mer mot ”allmän välvilja än medveten kvinnokamp” och befarade att inte alla kvinnojourer såg sig som ”kamporganisationer utan i stället som välgörenhetsorganisationer” (Bolin 1984:133f). Inte alla kvinnojourerna har förlikat sig med den feministiska positionen och Roks styrelse har kritiserats för att vara totalitär när den velat tvinga fram enighet (jfr *Kvinnotryck* nr 4 1995, Nilsson 2009).

Den spricka som präglade kampen om kvinnohuset på 1970-talet byggdes alltså in i riksorganisationen. Under 1980-talet växte rörelsen såväl i storlek som i anseende. Kvinnojourernas arbete togs på allt större allvar och Roks blev en ”aktad remissinstans” (*JÄMFO rapport nr 14* 1989:242). Socialstyrelsen ansåg att jourernas kunskap borde tas tillvara av de professionella som mötte

misshandlade kvinnor och att Roks skulle utgöra ett centrum för kunskapsutveckling (*SoS-rapport 1990:38:11f*). Det ökade anseendet i kombination med den bekräftelse rörelsen fick från den framväxande feministiska våldsforskningen i allmänhet och religionsvetaren Eva Lundgrens teori om våldets normaliseringsprocess i synnerhet (t.ex. 1989, jfr Nilsson 2009) kan ha bidragit till att oenigheten hölls i schack. Men den grundläggande motsättningen och det faktum att det saknades en gemensam tilltro till det egna engagemangets legitimitet gjorde rörelsen sårbar för kritik. När Roks dragits in i mediedebatten har det funnits en beredskap för splittring. För de lokala jourer som inte delat den feministiska synen på mäns våld mot kvinnor är det inte förvånande att anklagelser om att bedriva ”djävulfeminism” (jfr *Svenska Dagbladet* 17/5 2005) är svåra att hantera. För dem blir splittring ett sätt att slippa försvara både det ideella engagemanget och en avvikande kvinnlighet. Sedan bildandet av alternativa Sveriges Kvinnojourers Riksorganisation (SKR) 1996 har de jourer som ser våldet mer som ett socialt fenomen än som ett könspolitiskt problem fångats upp där.

Det har inom Alla Kvinnors Hus alltid funnits en diskussion om huruvida jouren skulle tillhöra Roks eller inte och deras medlemmar har ofta varit inblandade i splittringsdebatter (Nilsson 2009), men först 2008 valde jouren att lämna Roks.

Gabriella Nilsson, FD

Institutionen för Kulturvetenskaper, Lund

Noter

- 1 I Göteborg hade som första svenska stad redan ett kvinnohus, Kvinnocentrum, öppnats efter europeisk modell (Schmitz 2007:291).
- 2 Kvinnorörelsens intresse för våld mot kvinnor kan sägas ha inletts av den s.k. våldtäktsdebatten 1976 som uppstod som en reaktion mot Sexualbrottsutredningens betänkande *SOU 1976:9*. I Sverige blev

utredningen det slagträ som behövdes för att väcka frågan, men internationellt hade ämnet varit uppe på agendan inom kvinnorörelsen sedan några år tillbaka som en reaktion mot vad som upplevdes vara den sexuella revolutionens negativa konsekvenser för kvinnor (Nilsson 2009).

- 3 De grupper som signerade brevet var Bokhandeln Kvinnofolk, Föreningen för Kvinnofestivalen -78, Föreningen Kvinnokultur, Grupp 8, Kvinnohusgruppen i Stockholm, Lesbisk Front, Marianne Boije/Kvinnocentrum och Svenska kvinnors Vänsterförbund i Stockholm (*Kvinnobulletinen* nr 2 1979a).

Referenser

Källor

- Aftonbladet* 8/1 1979. ”Alla kvinnors hus”. Ledare av Gunilla Wettergren.
- Aftonbladet* 29/5 2005. ”Roks gör klokt i att göra sig av med extremfeministerna” av Jan Guillou.
- Bolin, Elsa 1984. *Kampen mot kvinnomisshandel*. Stockholm: Brevskolan.
- Dagens Nyheter* 20/12 1978. ”Kvinnorna osams om kvinnohuset”.
- Dagens Nyheter* 21/12 1978. ”Vi är Kvinnohusgruppen’. Nej, säger Mats Hulth”.
- Dagens Nyheter* 21/3 1979. ”Här ska kvinnor få hjälp och stöd”.
- Dagens Nyheter* 3/6 2005. ”Staten kan inte fortsätta stödja Eva Lundgrens stolligheter”. Ann-Marie Morhed och Bo Rothstein.
- JÄMFO rapport nr 14* 1989. *Kvinnomisshandel. Rapport från en konferens 14–15 november 1988*. Stockholm: JÄMFO.
- Kvinnobulletinen* nr 2–3 1976. ”Sveriges organiserade kvinnor säger nej till Sexualbrottsutredningen”.
- Kvinnobulletinen* nr 1 1979a. ”Vad ska vi göra i Kvinnohuset”.
- Kvinnobulletinen* nr 1 1979b. ”Vem ska styra Kvinnohuset – kvinnorna eller Mats Hulth?”
- Kvinnobulletinen* nr 1 1979c. ”Svaren som Aftonbladet vägrade ta in” av Grupp 8 Stockholm.
- Kvinnobulletinen* nr 2 1979a. ”Stockholms kvinnor fick nej”.
- Kvinnobulletinen* nr 2 1979b. ”Söndra och här(s)ka. Intervju med Mats Hulth” av Barbro Lindmark och AnnMari Langemar.
- Kvinnobulletinen* nr 2 1979c. ”Alla kvinnors hus’ inget kvinnohus” av Ingrid Primander.

- Kvinnobulletinen* nr 2 1979d. "Hur fungerar ett kvinnohus? Kvinnohusgruppens seminarium på Barnens ö" av AnnMari Langemar.
- Kvinnobulletinen* nr 2 1981. "Vår väg politiskt? Kvinnorörelsen och massmedia" av Ingrid Primander.
- Kvinnotryck* nr 4 1995. "Svar på 'Kvinnor mot kvinnor' nr 3/95" av Susanne Green.
- Lundgren, Eva 1989. "Våldets normaliseringsprocess. Två parter – två strategier". *JÄMFO rapport nr 14* 1989. *Kvinnomisshandel. Rapport från en konferens 14-15 november 1988*. Stockholm: JÄMFO.
- Roks 1994. *Riksorganisationen för kvinnojourer i Sverige: 1984–1994*. Stockholm: Roks.
- SoS-rapport 1990:38. *Kvinnjourer och mansjourer. Kartläggning 1990*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- SOU* 1976:9. *Sexuella övergrepp. Förslag till ny lydelse av brottsbalkens bestämmelser om sedlighetsbrott*. Betänkande avgivet av Sexualbrottsutredningen. Stockholm: Liber Förlag/Allmänna förlaget.
- SOU* 2004:121. *Slag i luften. En utredning om myndigheter, mansvåld och makt*. Betänkande av utredningen om kvinnofridsuppdragen. Stockholm: Fritzes of-fentliga publikationer.
- SVT2 14/5 2005. Dokument inifrån. "Könskriget I" av Evin Rubar.
- SVT2 21/5 2005. Dokument inifrån. "Könskriget II" av Evin Rubar.
- Svenska Dagbladet* 17/5 2005. "Morbida fantasifoster till teorier" av Maria Abrahamsson.
- Önfelt, Cecilia 1991: *Vardagens hjältinnor. 10 år på Alla kvinnors hus*. Stockholm: Brevskolan.
- Litteratur*
- Bourdieu, Pierre 1991: *Kultur och kritik. Anföranden av Pierre Bourdieu*. Göteborg: Daidalos.
- Bourdieu, Pierre 1996: *Homo Academicus*. Stockholm/ Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Bourdieu, Pierre 2005: "The Political Field, the Social Science Field and the Journalistic Field". I: Benson, Rodney och Neveu, Erik (red.). *Bourdieu and the Journalistic Field*. Cambridge: Polity Press.
- Broady, Donald 1991: *Sociologi och epistemologi. Om Pierre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin*. Stockholm: HLS Förlag.
- Eduards, Maud 2002: *Förbjuden handling. Om kvinnors organisering och feministisk teori*. Malmö: Liber.
- Elman, Amy R. 1996: *Sexual Subordination and State Intervention. Comparing Sweden and the United States*. Providence/Oxford: Berghahn Books.
- Eyerman, Ron och Jamison, Andrew 2005: *Sociala rörelser i ny tid*. Lund: Studentlitteratur.
- Florin, Christina, Sommestad, Lena & Wikander, Ulla 1999: *Kvinnor mot kvinnor. Om systerskapets svårigheter*. Stockholm: Norstedts.
- Gunnarsson Payne, Jenny 2006: *Systerskapets logiker. En etnologisk studie av feministiska fanzines*. Umeå: Institutionen för kultur och medier, Umeå universitet.
- Holgersson, Charlotte 2003: *Rekrytering av företagsledare. En studie i homosocialitet*. Stockholm: Ekonomiska forskningsinstitutet.
- Holmberg, Carin 2003: *Det kallas manshat – en bok om feminism*. Stockholm: Modernista.
- Holmberg, Carin och Bender, Christine 2003: "Det är något speciellt med den här frågan". *Om det lokalpolitiska samtalet om mäns våld mot kvinnor*. Umeå: Brottsoffermyndigheten.
- Isaksson, Emma 2007: *Kvinnokamp. Synen på underordning och motstånd i den nya kvinnorörelsen*. Stockholm: Atlas.
- Johansson, Jan 1992: *Det statliga kommittéväsendet. Kunskap, kontroll, konsensus*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Lindgren, Gerd 1996: "Broderskapets logik". *Kvinnovetenskaplig tidskrift* nr 1 1996.
- Nilsson, Gabriella 2009: *Könsmakt eller häxjakt? Antagonistiska föreställningar om mäns våld mot kvinnor*. Lund: Institutionen för kulturvetenskaper.
- Ring, Magnus 2007: *Social rörelse. Begreppsbyggnaden kring ett mångtydigt fenomen*. Lund: Sociologiska institutionen, Lunds universitet.
- Schmitz, Eva 2007: *Systerskap som politisk handling. Kvinnors organisering i Sverige 1968 till 1982*. Lund: Sociologiska institutionen, Lunds universitet.
- Strömbäck, Jesper 2000: *Makt och medier. En bok om samspelet mellan medborgarna, medierna och de politiska makthavarna*. Lund: Studentlitteratur.
- Tham, Henrik 2001: "Brottsoffrets uppkomst och framtid". I: Åkerström, Malin och Sahlin, Ingrid (red.): *Det motspänstiga offret*. Lund: Studentlitteratur.
- Thorgren, Gunilla 2003. *Grupp 8 och jag*. Stockholm: Norstedts.
- Törnqvist, Maria 2006: *Könspolitik på gränsen. Debatterna om varannan damernas och Thamprofessorerna*. Lund: Arkiv.
- Wahl, Anna 1996: "Företagsledning som konstruktion av manlighet". *Kvinnovetenskaplig tidskrift* nr 1 1996.

- Wahl, Anna m.fl. 2001: *Det ordnar sig. Teorier om organisation och kön*. Lund: Studentlitteratur.
- Wahl, Anna m.fl. 2008: *Motstånd & Fantasi. Historien om F*. Lund: Studentlitteratur.
- Wendt Höjer, Maria 2002: *Rädslans politik. Våld och sexualitet i den svenska demokratin*. Malmö: Liber ekonomi.
- Wikander, Ulla 1999: "Kvinnokultur, skillnader och sociobiologi. Kvinnorörelsen från 1960- till 90-tal ur ett personligt perspektiv". I: Florin, Christina, Somestad, Lena och Wikander, Ulla (red.): *Kvinnor mot kvinnor. Om systerskapets svårigheter*. Stockholm: Norstedts.

SUMMARY

The Struggle for a Women's House

Ideological Dividing as Strategy or Remission?

The Swedish shelter movement has on several occasions been disrupted due to bitter debates in the media. There appears to be a rift built in the movement. In this article I focus on the background to this by studying the formation of Stockholm's first shelter for women in the late 1970s. In the struggle to get financial support from the politicians it became clear that two different positions in the perception of men's violence against women was represented, those who saw violence as a gender-political problem, and those who saw it as a social phenomenon. Thus the struggle went on in competition between to

different groups of women. Since the politicians were more willing to finance social caretaking than political struggle, this difference was used rhetorically in the media and towards the local politicians to gain access to the specific house in question.

The question raised in this article is what, in their interaction with local politics, might be the most successful approach to achieve societal change for the shelter movement?

Should ideological dividing be seen as strategy or remission?